PROTO ŽAIDIMAI AR RAMYBĖ?

„Ramybė , jums, ramybė!“, – nuolat kartojo Jėzus savo sekėjams. O mes? Vietoje proto ramybės leidžiame jam žaisti...mūsų gyvenimais ir sielomis. Kartais nueiname į bažnyčią pasimelsti, bet ramybės nerandame. Neieškome. Nežinome, kur ji yra. Kaip nuraminti protą – užduotis sunki. Jėzus nežadėjo lengvo kelio. Jei mistikai tą kelią rado, – jūs irgi galite rasti. Jūsų laikas, jūsų gyvenimas, – jūsų rankose. Panagrinėkime garsios anglų mistikės ir teologės Evelyn Anderchil knygą „*Misticizmas*“. Joje bemaž visa krikščioniškojo miticizmo istorija. Tai susistemintos istorinės žinios apie tuos, kurie ieškojo Ramybės Dievo. Mistikai buvo ir yra tikrieji Kristaus apaštalai. Pasakyti, kad tai labai įdomi knyga, – reiškia nieko nepasakyti. Sunku bus skaityti rusų kalba? Skaitykite, susiradę, tą knygą kita kalba. Ir man ji buvo nelengva, bet aš jos neatmečiau, įveikiau ir žinau, kaip stipriai ji mane praturtino ir įkvėpė. Taigi, ši knyga apie tuos, kurie siekė Ramybės. O jeigu tą knygą TIK perskaitysite ir padėsite į lentyną, – bergždžias bus jūsų skaitymas. Misticizmas yra *praktika*, o ne teorija.

.....

Keletas štrichų apie knygos „*Misticizma*s“ autorę EVELYN ANDERCHIL

Evelyn Anderchil yra garsi savo fundamentaliomis žiniomis apie dvasingumą ir ypač krikščioniškąjį misticizmą. 1911 m. pasirodęs jos garsiausias kūrinys „Misticizmas“ tapo vienu populiariausių kūrinių iki pat 1946 m., kai Oldosas Leonardas Hakslis išleido savo knygą „Amžinoji filosofija“ /“ Eternal Philosophy“/.

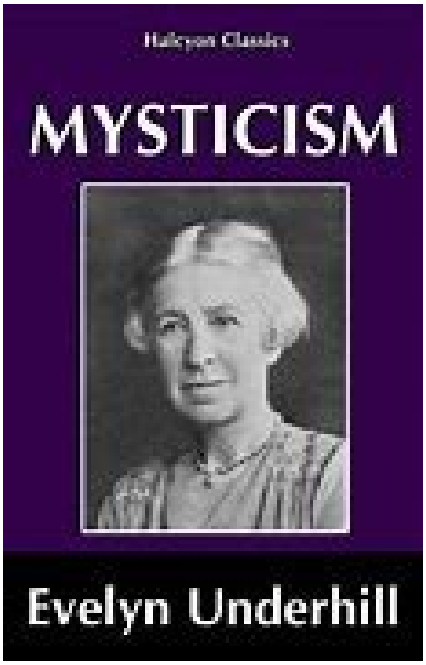

Evelyn Underhill. Mysticism.

Evelyn Anderchil gimė 1875 m. gruodžio 6 d. Ji mokėsi namuose, išskyrus trejus metus privačioje Folkestone mokykloje. Ji studijavo istoriją ir botaniką Londono Karaliaus

koledže, o Aberdyno universitete jai buvo suteiktas dieviškojo daktaro laipsnis. Evelyn Anderchil tapo pirmąja moterimi, kuri dėstė Anglikonų bažnyčios dvasininkams ir oficialiai vadovavo rekolekcijoms. Ji taip pat buvo pirmoji moteris, užmezgusi ekumeninius ryšius tarp skirtingų bažnyčių ir viena pirmųjų moterų teologių, skaitė paskaitas Anglijos kolegijose ir universitetuose. Evelyn buvo knygrišystės meistrė, to mokėsi iš kai kurių garsiausių to meto knygrišių. Ji studijavo antikinę literatūrą, puikiai išmanė Vakarų dvasines praktikas ir, be teologijos, išmanė savo laikmečio filosofiją, psichologiją ir fiziką. Evelyn Anderchil buvo prestižinio politikos, kultūros ir aktualijų žurnalo „The Spectator“ redaktorė.

Savo ankstyvąsias mistines įžvalgas ji apibūdino kaip „staigius išgyvenimus apie ramią, nediferencijuotą tikrovės ribą – panašią į „tylią nežinomybės dykumą“, kurioje nėra poreikio ką nors aiškinti“. Suprasdama tokių patirčių svarbą, ji visą gyvenimą stengėsi išplėsti savo mistinės patirties ribas, o jos „asmeninis egzistencinis nerimas“ paskatino ją pradėti naujus tyrimus ir rašymą.

Jos tėvas ir vyras buvo teisininkai. Savo būsimą vyrą Hubertą Stuartą Moore'ą Evelyn pažinojo nuo vaikystės. Jie susituokė 1907 metų liepos 3 dieną. Pora vaikų neturėjo. Ji reguliariai keliaudavo po Europą, pirmiausia po Šveicariją, Prancūziją ir Italiją, kur domėjosi menu ir katalikybe, taip pat aplankė daugybę bažnyčių ir vienuolynų. Nei jos vyras protestantas, nei tėvai nesidomėjo dvasiniu gyvenimu. Daugelis draugų ją tiesiog vadino „ponia Moore“. Jos gyvenime buvo ir nedorėlių. Ji buvo produktyvi autorė, išleidusi daugiau nei 30 knygų savo mergautine pavarde arba *John Cordelier* pseudonimu. Agnostikė Evelyn pamažu ėmė linkti prie neoplatonizmo, vėliau – prie katalikybės.

Jos dvasinis mentorius 1921–1924 m. buvo baronas Friedrichas von Hügelis, kuriam patiko jos rašymas, tačiau jis buvo atsargus dėl mistikos. Jis paskatino Evelyn laikytis „labiau kristocentriško požiūrio“, nors anksčiau ji laikėsi teistinio ir racionalistinio požiūrio. Ji apibūdina savo mokytoją kaip „nuostabiausią vyrą...tokį šventą, teisingą, sveiko proto ir tolerantišką“. Po jo mirties 1925 m. Anderchil vis dažniau ėmė rašyti apie Šventąją Dvasią. Ji tapo žymia figūra Anglikonų bažnyčioje kaip kapeliono padėjėja, vedanti dvasines praktikas. Ji buvo dvasinė vadovė šimtams žmonių, radijo laidų vedėja ir *kontempliatyvios maldos propaguotoja*, ją kviesdavo skaityti paskaitų.

Edvardo VII viešpatavimo laikotarpiu Evelyn, kaip ir dauguma jos amžininkų, „užsikrėtė“ romantizmui būdingais jausmais. Tais laikais buvo domimasi „mistiniais, psichiniais, psichologiniais, okultiniais ir kitais dvasiniais ieškojimais. Anglikonizmas Evelyn atrodė absurdiškas, palyginti su jos pačios vidiniu pasauliu. Ji ieškojo „gyvenimo prasmė“, nes tiek ji, tiek daugelis jos kartos žmonių nustojo praktikuoti ortodoksinę religiją ir pradėjo „žiūrėti į savo širdį“. Šis „dvasios amžius“ buvo toks laikotarpis, kai staigus socialinių tabu susilpnėjimas paskatino individo emancipaciją ir norą siekti mistinio El Dorado, kurį niekino senos, „paniurusios ir nejautrios ankstesnės kartos“. Evelyn Anderchil mirė Londone 1941 m. birželio 15 d. Žymiausias Evelyn darbas yra „Misticizmas. Žmogaus dvasinės sąmonės prigimties ir raidos tyrimas“ (1911). Šiame darbe autorė atmetė 1902 m. Williamo Jameso studiją „Religinės patirties įvairovė“ dėl jos abejingumo. Pats Jamesas prisipažino, kad jo paties idėjos visiškai užblokavo jo prisilietimą prie mistinių būsenų malonumo.

Evelyn nuolat pabrėždavo: misticizmas yra praktinė veikla, o ne teorija. Tai absoliučiai dvasinė veikla. Misticizmo esmė, turinys ir metodai yra meilė. Mistika susijusi su tam

tikru psichologiniu patyrimu. Prieš atverčiant šį garsųjį anglų mistikės šedevrą, noriu pacituoti šveicarų mistiko, kunigo, mąstytojo ir teologo Maurice Zundel (1897– 1975) žodžius, kurie susišaukia su Evelyn Anderchil kvietimu pažinti *vidinį dievą*: „Religija nėra pasyvus palaimos laukimas, pamirštant mąstyti.

Religija yra dalyvavimas Dievo veikime, siekiant pagal Jo paveikslą kurti šviesų, džiaugsmingą ir gražų pasaulį“. „Esame panirę į kaltinimus vieni kitiems, bet kalti esame visi. O visų labiausiai kalti esame mes, krikščionys vidutinybės, visur kur tik galima dauginantys kryžiaus ženklus, bet pamirštantys tą begalinį skausmą, kurį kelia atsisakymas mylėti, kryžiaus kančios priežastis“. „Kiekviename iš mūsų slepiasi mistinis pašaukimas, apie kurį dažniausiai nė nenutuokiame. Mūsų „aš“ mus apsunkina ir mums reikia tarsi „išgyti“ nuo savęs pačių. Mes esame išties laimingi tik tada, kai pametame iš akių save pačius, kai ištirpstame mus pranokstančiuose dalykuose.“

.....

KAS YRA MISTIKAS?

Knygos „Misticizmas“ autorė savo pasakojimą apie tuos paslapčių pilnus žmones rašo: „Mistikas yra labai specifinis asmenybės tipas; toks žmogus negali pasitenkinti tuo, ką kiti vadina gyvenimo patirtimi, ir yra linkęs, kaip teigia mistikų niekintojai, „neigti pasaulį, kad pasiektų Tikrovę“. Tokių žmonių sutinkame Rytuose ir Vakaruose, senovės, Viduramžių ir šiuolaikiniame pasaulyje. Vienintelė jų aistra yra kažkokio neapčiuopiamo, dvasinio tikslo siekimas: paieška „išėjimo“ ar „grįžimo“ į norimą būseną, kurioje jie galėtų patenkinti savo absoliučios tiesos troškulį. Šios paieškos jiems yra viso jų gyvenimo prasmė. Dėl jo jie lengvai aukojasi, kas kitiems žmonėms atrodo siaubinga. Kaip netiesioginis tokių paieškų aktualumo patvirtinimas yra tas, kad visur, kur tik šie žmonės pasirodydavo, jų tikslai, doktrinos ir metodai iš esmės buvo vienodi. Jų patirtis galiausiai sudaro galingą įrodymų rinkinį, stebėtinai nuoseklų ir dažnai vienas kitą paaiškinantį; to negalima ignoruoti, jei norime suvokti mistiko dvasios energiją ir potencialias galias arba suvokti jo santykį su nepažįstamuoju pasauliu, kuris yra už pojūčių ribų“.

„Mistikai yra dvasinio pasaulio pionieriai ir mes neturime teisės atmesti jų atradimų vertės vien todėl, kad neturime galimybės ar drąsos atlikti savo pačių tyrimus“. E. Anderchil pabandė aprašyti ir patvirtinti jų patirtį. Misticizmas yra taip toli nuo kasdieninio mąstymo, kad jo supratimui ir įvertinimui reikia *„apvalyti savo protą“.* Reikia pažvelgti į šį dalyką (misticizmą) sąmoningai, išvalius savo mintis nuo išankstinių nuostatų ir susitarimų, sąmoningai atsisakius savo sustabarėjusio įpročio „matomą pasaulį“ laikyti tiesa, kuri kyla iš proto tinginystės, kad mokslas yra „tikra“, o metafizika – ne. Kritikuodami vizionierių, poetų ir šventųjų konstruktus, turime sugriauti savo kortų namelius, nusileisti, kaip sako mistikai, į „savo nieką“ ir patiems išstudijuoti kiekvienos įmanomos žmogiškosios patirties pagrindus“.

Ryškiausi misticizmo bruožai.

„Dvasinė žmonijos istorija demonstruoja dvi skirtingas pamatines pozicijas *Nematomojo* atžvilgiu ir atitinkamai du būdus, kuriais žmogus bando jį suprasti. Šiuos metodus čia vadinsime „magiškais“ ir „mistiniais“. Tačiau tai pasakę, iš karto turime pridurti, kad nors kraštutinėmis apraiškomis šie du metodai smarkiai kontrastuoja, riba tarp jų nėra taip aiškiai apibrėžta. Remiantis tomis pačiomis nuostatomis, jie dažnai klaidina tyrėją, nes vartoja tą pačią kalbą, priemones ir metodus. Todėl didžioji dalis to, kas iš tikrųjų yra magija, visiškai nepagrįstai priskiriama mistikai. Tiesą sakant, abi srovės reprezentuoja du priešingus to paties dalyko polius – *transcendentinę žmonijos sąmonę*. Tarp jų – visos didžiosios religijos...viename skalės gale grynoji mistika „sklandžiai pereina“ į religiją arba, kitu požiūriu, iš jos išauga. Kiekvienas giliai religingas žmogus tam tikra prasme susijęs su mistika, ir joks mistikas negali būti nereligingas, jei ne teologine, tai bent psichologine šio žodžio prasme. Kitame skalės gale, kaip matysime vėliau, religija lygiai taip pat priartėja prie magijos.

Esminis skirtumas tarp magijos ir mistikos yra tas, kad magija nori gauti, o mistika nori duoti – nemirtingos ir antagonistinės pozicijos, kurios visada pasirodo vienu ar kitu pavidalu. Tiek magija, tiek mistika, ...naudoja visą psichinį mechanizmą, sąmoningą ir nesąmoningą, kad pasiektų savo tikslą – ir abi teigia suteikiančios ieškantiesiems galių, kurių paprastas žmogus neturi.

Mistikoje valia susijungia su emocijomis aistringame troškime pakilti virš pojūčių pasaulio, kad Aš pasiektų meilės sąjungą su Vienu, Amžinu ir Galutiniu Objektu. Tai poetinis ir religinis temperamentas, kuris veikia tikruosius būties lygius.

Magijoje valia susijungia su intelektualiu aistringu viršjutiminių žinių troškimu. Čia intelektualus, agresyvus, mokslinis temperamentas siekia išplėsti sąmonės ribas, kad apimtų viršjuslinį pasaulį – akivaizdžiai priešingą mistikai.

Taigi matome, kad...**mistika ir magija atitinka dvi amžinąsias Aš aistras – meilės troškimą ir pažinimo troškimą, atskirai atspindinčias širdies ir intelekto troškimą galutinės tiesos.** Trečiąją...transcendentinės filosofijos poziciją vargu ar reikia įtraukti į mūsų tyrinėjamų temų spektrą, nes tai yra grynai akademinis požiūris, o magija ir mistika remiasi praktika ir patirtimi.

Mistikais, anot Anderchil, mes nevadiname visų, gebančių dalinai ar meniškai nujausti tikrovę, kaip ir muzikantu nevadiname kiekvieno, mokančio groti fortepijonu. Tikrasis mistikas yra žmogus, kuris geba peržengti grynai meninę ar vizionierišką būseną ir pakyla iki genialumo lygio; jo transcendentinė sąmonė sugeba užvaldyti įprastą, o jis pats ryžtingai veržiasi į Realybės glėbį. Kaip menininkas yra tam tikrame santykyje su reiškinių pasauliu, suvokdamas ritmus ir atrasdamas tiesą bei grožį, paslėptą nuo kitų žmonių, taip ir tikrasis mistikas yra tam tikrame santykyje su transcendentiniu pasauliu, kuriame jaučia tikrą įtampą ir malonumą. kurių mes vis dėlto neįsivaizduojame. Mistiko sąmonė yra tam tikru būdu transformuota, jis gyvena visiškai kitokiu suvokimo lygmeniu, palyginti su kitais žmonėmis, ir tai, žinoma, reiškia, kad jis mato kitokį pasaulį... Todėl mistika nėra atskira vizija, ne

trumpalaikis tikrovės žvilgsnis, o išbaigta gyvenimo sistema su savo teisėmis ir pareigomis. Kaip kiti žmonės yra pasinėrę į natūralų ar intelektualinį gyvenimą ir į jį reaguoja, taip mistikas pasineria į dvasinį gyvenimą ir į jį reaguoja. Jis siekia galutinio susitapatinimo su šio gyvenimo, kurį jis vadina „Sąjunga su Dievu“, interesais. Mistikai buvo vadinami vienišomis sielomis, bet tiksliau juos būtų galima vadinti vienišais kūnais, nes jų itin draugiškos sielos siunčia ir priima signalus iš visų pusių.

Tikroji mistika yra aktyvi ir praktiška, o ne pasyvi ir teorinė. Tai yra organiškas gyvenimo procesas, tuo, kuo iš tikrųjų užsiima visas Aš, o ne kažkas, apie ką jo intelektas turi nuomonę. Mistiko tikslai yra visiškai transcendentiniai ir dvasingi. Jis neketina nieko pridėti, tyrinėti ar tobulinti matomoje visatoje.

Pagal Anderchil, mistikas siekia „ištirpti“ gyvame Meilės objekte, bet netyrinėja objekto. Gyva sąjunga su Vieniu – galutinis mistiko tikslas – yra tam tikra gyvenimo būsena arba forma. To negalima pasiekti nei intelektualiai suvokiant jo naudą, nei per intensyviausią emocinį siekį. Tam reikalingas sunkus psichologinis ir dvasinis procesas – vadinamasis mistinis kelias – apimantis visišką asmenybės pertvarkymą ir naujos arba gana latentinės sąmonės formos išlaisvinimą, perkeldamas Aš į būseną, kartais netiksliai vadinamą „ekstaze“, bet kuriai labiau tiktų „Vienovės Sąjunga“.

Mistikas Šv. Bernaras de Klervo

Taigi mistika nėra nuomonė ar filosofija. Tai neturi nieko bendra su okultinių žinių paieška. Viena vertus, misticizmas – tai gebėjimas kontempliuoti Amžinybę, kita vertus, jo negalima tapatinti su jokiomis religinio ekstremizmo apraiškomis. Misticizmas, rašo Evelyn, – tai tobulas Meilės Dievui įsikūnijimas, menas užmegzti sąmoningą ryšį su Absoliutu. Mistiko gyvenimas žemėje tikra paslaptis. Nors jis gyvena tarp žmonių, bet lyg ir ne šiame pasaulyje...Anderchil rašo, kad mistiko „gyvenimas Vienovėje dažnai vyksta tarp žmonių, bet jis nepriklauso šiam pasauliui. Ji priklauso kitiems egzistencijos lygiams, kurie yra nepasiekiami žodžiams...ir protui. Mes, „žemės slėnio“ gyventojai, galime tik žvilgtelėti į tų kelių išrinktųjų, kurie save perkeitė, gyvenimą. Jie yra toli nuo mūsų ir kvėpuoja kitokiu oru. Jų patirties reikšmė žmonijai tikrai neišmatuojama. Jie yra mūsų pasiuntiniai pas Absoliutą.

Savo darbais ir likimais mistikai parodė, kad transcendentinis gyvenimas įmanomas. Iš esmės jų pavyzdyje, rašo Anderchil, matome ne ką kitą, o pažadą ir liudijimą, kad

sielos gali persikeisti ir atsiverti Dievo Meilei. Ieškokite vidinio dievo savyje, o ne pasakų bažnyčioje! Mistikais galime vadinti ir budistus. Žinoma ne visus...

.....

Ištrauka iš knygos „Šviesos Keliu“